

**აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის აპარატის
პოლიტიკური ანალიზისა და კვლევების სამმართველო**

**ოკუპირებული აფხაზეთის ტერიტორიაზე
ადამიანის უფლებების დარღვევები
(აპრილი - ივნისი, 2018 წ.)**

21 ივლისი, 2018

შინაარსი

1. თავისუფალი გადაადგილების შეზღუდვა, ადამიანთა დაკავებები
2. პასპორტიზაცია
3. მშობლიურ ენაზე განათლების მიღების უფლების შეზღუდვა
4. უძრავი ქონების საკითხი
5. ისტორიულ-კულტურული მემკვიდრეობა

1. თავისუფალი გადაადგილების შეზღუდვა, ადამიანთა დაკავებები

გასული სამი თვის განმავლობაში, ისევე როგორც წინა პერიოდში, ენგურის საოკუპაციო ხაზზე ადგილი ჰქონდა თავისუფალი გადაადგილების შეზღუდვისა და გამყოფი ხაზის „უკანონოდ“ გადაკვეთის ბრალდებით ადამიანთა დაკავების ფაქტებს.

როგორც ცნობილია, გამყოფი ხაზის კვეთისას იმ ადამიანებს, რომლთაც ე.წ. აფხაზური პასპორტი, საბჭოთა პასპორტი (გალში მიწერით), ბინადრობის უფლება ან ფორმა-9 არ გააჩნიათ, აფხაზი და რუსი „მესაზღვრეები“ აკავებენ და გალის ე.წ. მილიციის განყოფილებაში გადაჰყავთ, ჯარიმის გადახდის შემთხვევაში, თუ დაკავებულებს რაიმე სხვა სახის დანაშაული არ აღმოუჩინეს, ათავისუფლებენ და უკან აბრუნებენ, მაგრამ ვინც ჯარიმის გადახდაზე უარს იტყვის, მის წინააღმდეგ ე.წ. საზღვრის უკანონოდ კვეთის ბრალდებით საქმეს აღძრავენ.

მიმდინარე წლის 22 აპრილს, რუსმა ე.წ. მესაზღვრეებმა ზუგდიდის რაიონის სოფელ ორსანტიისა და გალის რაიონის სოფელ ოტობაიის გამყოფ ხაზზე, მდინარე ენგურის ფონთან, „საზღვრის“ უკანონოდ გადაკვეთის ბრალდებით დააკავეს საქართველოს ორი მოქალაქე-ზუგდიდის რაიონის სოფელ ყულიშკარის მცხოვრები, 1993 წელს დაბადებული რ. რ. და გალის რაიონის სოფელ ოტობაიიდან დევნილი (ქ. ფოთში დროებით მცხოვრები), 1996 წელს დაბადებული ზ.მ. აღნიშნული პიროვნებები ე.წ. მესაზღვრეებმა გალის მილიციაში გადაიყვანეს. (22.04.18).

მაისის თვეში რუსმა „მესაზღვრეებმა“ გალის რაიონში დააკავეს ქუთაისში მცხოვრები საქართველოს მოქალაქე ა.ნ. ამის შესახებ ინფორმაცია აფხაზეთის ე.წ. შს სამინისტრომ გაავრცელა. ა.ნ. ე.წ. სამართალდამცავებმა წინასწარი დაკავების იზოლატორში გადაიყვანეს და მასზე სისხლის სამართლის საქმე აღძრეს. საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურში განაცხადეს, რომ მომხდარზე ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის წარმომადგენლები ინფორმირებული არიან. (19.05.18)

მსგავსი შემთხვევები ყოველდღიურად ხდება, თუმცა იმის გამო, რომ მათი აღრიცხვა არ მიმდინარეობს, ადამიანის უფლებათა დარღვევის ბევრი მსგავსი შემთხვევა დაუფიქსირებელი რჩება.

გამყოფ ხაზზე ადამიანთა გადაადგილებას აფერხებს, ასევე, ე.წ. გამშვებ პუნქტზე შექმნილი დიდი რიგები, რაც ადგილობრივებს სეპარატისტული და საოკუპაციო რეჟიმების მიერ ხელოვნურად შექმნილად მიაჩნიათ,

კერძოდ, ერთ ერთი ვერსიით, ე.წ. დოკუმენტების შემოწმების გაჭიანურების მიზეზია რუს და აფხაზ „მესაზღვრეებს“ შორის არსებული ფარული შეთანხმება. რუსი სამხედროები დოკუმენტების შემოწმებას აჭიანურებენ, ამ დროს კი რიგში დგომისგან განწამებულ ადამიანებთან „დასახმარებლად“ მიდიან აფხაზი „მესაზღვრეები“ და გარკვეული თანხის გადახდის სანაცვლოდ გამყოფ ხაზზე გადაყვანას სთავაზობენ.

აფხაზური მხარე ხშირად აღნიშნავს, რომ ადამიანთა მიერ „საზღვრის“ უკანონოდ გადაკვეთის შემთხვევებმა იკლო, თუმცა ექსპერტების აზრით, შემთხვევების შემცირება არ ნიშნავს პრობლემის არარსებობას. ადამიანების ძალიან დიდი ნაწილი თავს არიდებს გამყოფი ხაზის გადაკვეთას და თავიანთ სახლებში მისვლას, რადგანაც ისინი აფხაზ და რუს ძალოვანებთან ურთიერთობას, - ჯარიმების გადახდას და უარეს შემთხვევაში დაპატიმრებას ერიდებიან.

2. პასპორტიზაცია

მ.წ. 19 ივნისს აფხაზეთის ე.წ. შს სამინისტროს საპასპორტო სამმართველოს უფროსმა ედუარდ მანარგიამ განაცხადა, რომ ახალი ნიმუშის აფხაზური პასპორტი 70 ათასზე მეტმა ადამიანმა უკვე აიღო. მან ასევე აღნიშნა, რომ პასპორტიზაციის პროცესი 2018 წლის ბოლოსათვის ვერ დასრულდება და ის მომავალ წელსაც გაგრძელდება. მისი თქმით, გალის რაიონში ახალი ნიმუშის აფხაზური პასპორტი 198 ადამიანმა აიღო. ცხადია, რომ რაიონისთვის, სადაც ყველაზე ნაკლები. 30 ათასი ადამიანი მაინც ცხოვრობს, დასახლებული რიცხვი მიზერულია და აშკარად მიუთითებს ეთნიკური ქართველების დისკრიმინაციულ მდგომარეობაზე.

აფხაზურმა ე.წ. ხელისუფლებამ არაერთხელ განაცხადა, რომ მაქსიმუმი რისი შეთავაზებაც მას გალის მოსახლეობისთვის შეუძლია, არის ე.წ. „ბინადრობის უფლება“, რადგანაც გალის რაიონის მოსახლეობის თითქმის 98 პროცენტი საქართველოს მოქალაქეა. აფხაზური „კანონების“ თანახმად კი ორმაგი მოქალაქეობა აფხაზეთს მხოლოდ რუსეთის ფედერაციასთან აქვს, ამიტომ ეთნიკურ ქართველებს, რომლებიც ოკუპირებულ ტერიტორიაზე ცხოვრობენ, მხოლოდ ე.წ. „ბინადრობის უფლების“ აღების შანსი ეძლევათ.

მ.წ. ივნისის დასაწყისში აფხაზეთის ე.წ. მინისტრთა კაბინეტის აპარატის ხელმძღვანელმა დავით სანგულიამ აღნიშნა, რომ პასპორტის ასაღებად წარსადგენი დოკუმენტების ჩამონათვალის ახალ რედაქციაში მითითებული იქნება, რომ საქართველოსთან „საზღვრის“ გადაკვეთა ამიერიდან შესაძლებელია არა მხოლოდ აფხაზური პასპორტით, არამედ „ბინადრობის მონუმობითაც“.

მ.წ. 25 ივნისს გალის რაიონის ე.წ. აღმინისტრაციის ხელმძღვანელმა თემურ ნადარაიამ გალის ტელევიზიით გამოსვლისას განაცხადა, რომ „ბინადრობის მონუმობის“ აღებაზე რაიონში 7784 განცხადებაა შეტანილი. დღეისათვის გალის რაიონში მხოლოდ 500 ადამიანს გააჩნია ე.წ. აფხაზური პასპორტი.

გალის რაიონის მოსახლეობა „ბინადრობის უფლებას“ ეჭვის თვალით უყურებს, რადგანაც საზოგადოებაში ვრცელდება ხმები იმის თაობაზე, რომ ამ დოკუმენტის მიზლობელს არ შეეძლება უძრავი ქონების შეძენა ან განკარგვა, ეზღუდება საარჩევნო უფლებები- აქედან გამომდინარეობს ის, რომ ოკუპირებულ აფხაზეთში მცხოვრები ეთნიკურად ქართველი, რომელიც საქართველოს მოქალაქეობაზე უარს არ იტყვის, მდგმურის სტატუსით იცხოვრებს საკუთარ სახლში. ამასთან, საკუთარ ქონებას მემკვიდრეობით ვერ გადასცემს თავის შთამომავლობას, შვილებს, შვილიშვილებს, რადგანაც ისინიც საქართველოს მოქალაქეები არიან და მათი დიდი უმეტესობა ენგურს აქეთ ცხოვრობს. მათ მხოლოდ სტუმრის და „უცხო ქვეყნის“ მოქალაქის სტატუსით შეეძლება აფხაზეთში ე.წ. ვიზით ჩასვლა, ისიც მკაცრად განსაზღვრული პერიოდით- 10 დღით, 1 თვით, რაც ფულად თანხებთან არის დაკავშირებული. ქონების განკარგვაზე ხომ ლაპარაკიც ზედმეტია. გალის მოსახლეობა სამართლიანად მიიჩნევს, რომ ეთნიკური ქართველების „ბინადრობის უფლებაზე“ გადაყვანით ე.წ. აფხაზური ხელისუფლება კიდევ უფრო აღრმავებს გალის მოსახლეობის დისკრიმინაციას და მათ „უცხო ქვეყნის“ მოქალაქეებად აღიარებს.

ამასთან, ე.წ. აფხაზური ხელისუფლება „ექებს“ გზებსა და საშუალებებს გალის რაიონის ქართული მოსახლეობის აფხაზურ საზოგადოებაში „ინტეგრაციისთვის“. გალის რაიონის ე.წ. ადმინისტრაციის და საზოგადოებრივი მოძრაობა „სამურზაყანოელ აფხაზთა საბჭოს“ წარმომადგენლები გალელებს პასპორტიზაციაში შექმნილი ჩიხური სიტუაციიდან გამოსავალს სთავაზობენ და გვარებისა და ეროვნების შეცვლისკენ მოუწოდებენ. უფრო მეტიც, ე.წ. აფხაზური ხელისუფლება თავისი ემისრების მეშვეობით პროპაგანდას ეწევა, რომ გალის რაიონის, ძველი სამურზაყანოს მოსახლეობის 98 პროცენტი აფხაზური წარმომავლობისაა, ამიტომ ვინც თავის ეროვნებას დაიბრუნებს და აფხაზად ჩაენერება, დაუყოვნებლივ მიიღებს აფხაზურ პასპორტს.

ამ პროპაგანდის გავლენით, შარშან გალის დაარსების 85 წლისთავის საზეიმოდ აღნიშვნის დღეს „სამურზაყანოელ აფხაზთა საბჭოს“ ხელმძღვანელობამ განაცხადა, რომ გალში უკვე 31-მა ადამიანმა გაიხსენა თავისი „ჭემმარტი“ წარმომავლობა და აფხაზად ჩაენერა. ამ ადამიანების გვარები საზეიმო ღონისძიებაზე საჯაროდ დაასახელეს.

ბოლო ხანებში ვრცელდება ინფორმაცია იმის თაობაზე, რომ გალის რაიონის ე.წ. აფხაზური ადმინისტრაციის წარმომადგენლები და სკოლების ხელმძღვანელობა მოსახლეობას თავიანთი შვილების აფხაზად ჩაწერისკენ მოუწოდებენ.

ადგილობრივების თქმით, სკოლის დირექტორები მშობლებს არწმუნებენ, რომ ბავშვების აფხაზად ჩაწერის შემთხვევაში, მათ სკოლის დამთავრების შემდეგ ყოველმხრივ დაეხმარებიან სწავლის გაგრძელებაში, როგორც აფხაზეთში, ასევე რუსეთის უმაღლეს სასწავლებლებში. გარდა ამისა, აფხაზური ე.წ. ადმინისტრაციის წარმომადგენლები ქართულ მოსახლეობას ჰპირდებიან, რომ ეროვნების შეცვლის შემთხვევაში მათ შვილებს სწავლის დასრულების შემდეგ დასაქმებთაც უზრუნველყოფენ.

აღსანიშნავია, რომ ეს პროცესი ახლა არ დანყებულა. ამის შესახებ ჯერ კიდევ 2011 წლის 2 ნოემბერს აფხაზურ საინფორმაციო სააგენტო „აჰსნიპრესზე“ გამოქვეყნდა სტატია „Жители Галского района должны интегрироваться в абхазское общество, - считают старейшины республики“, სადაც ნათქვამია, რომ აფხაზურ ე.წ. პარლამენტში არასამთავრობო ორგანიზაცია „ნაციონალური რესურსების“ ინიციატივით შეხვედრა მოენყო აფხაზეთის რაიონების უხუცესებთან.

არასამთავრობო ორგანიზაციის ხელმძღვანელმა ციზა გუმბამ მათ, გალის რაიონის მოსახლეობისათვის „თავიანთი ჭეშმარიტი წარმომავლობისა და ფესვების შესენებაში აქტიური მონაწილეობის მიღებისკენ მოუწოდა“.

სწორედ ამ თემის გაგრძელებას წარმოადგენს 2014 წელს გალში „სამურზაყანოელ აფხაზთა საბჭო“-ს შექმნა, რომლის წარმომადგენლებიც აქტიურად ეწევიან გვარებისა და ეროვნების შეცვლის პროპაგანდას გალის მოსახლეობაში, რომელიც მიუხედავად აფხაზური ე.წ. ხელისუფლების მხრიდან ზენოლისა, ამ სატყუარაზე წამოგებას არ აპირებს და ეს დაამტკიცა კიდევ იმით, რომ 2015 წელს, როცა გალის ე.წ. ადმინისტრაციის წარმომადგენლებმა კარდაკარ შემოიარეს გალის რაიონის სოფლები იმის გამოსარკვევად, თუ ვინ აღიარებდა საქართველოს მოქალაქეობას, გალის რაიონის მოსახლეობის 98 პროცენტმა მათ ქართული პირადობის მონაწილეობა აჩვენა იმის დასტურად, რომ ისინი არ აპირებენ საქართველოს მოქალაქეობაზე უარის თქმას და საქართველოს სახელმწიფოებრივი სივრციდან გასვლას.

3. მშობლიურ ენაზე განათლების მიღების შეზღუდვა

აფხაზური რეჟიმის მიერ შემოღებული დისკრიმინაციული „კანონების“ შედეგად გალის რაიონში, სადაც მოსახლეობის 99 % ქართულენოვანია, ფაქტობრივად აკრძალულია მშობლიურ ენაზე განათლების მიღება, აქ წლების განმავლობაში მიზანმიმართულად მიმდინარეობს ქართული სკოლების გაუქმებისა და ქართული ენის საათების შემცირების პროცესი.

ამ სურათის უფრო ნათლად წარმოსადგენად უნდა აღინიშნოს, რომ ომამდე გალის რაიონში არსებული 58 ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლიდან მხოლოდ ორი იყო რუსული, დანარჩენ სკოლებში სწავლება ქართულად მიმდინარეობდა. გასული წლის დასაწყისში გალის რაიონში 31 სკოლა იყო დარჩენილი, აქედან 20 ქართული სკოლა იძულებითი წესით რუსულ სწავლებაზე გადაიყვანეს, ხოლო 2017 წლის სექტემბრიდან დანარჩენი 11 სკოლაც ეტაპობრივად გადაწყვედათ რუსულენოვან სწავლებაზე მიღწევადი პროგრამით..

გალის რაიონში სკოლების შემცირების პროცესი გრძელდება. გასული წლის ბოლოს აქ კიდევ ერთი სკოლა - თავილონის საბაზისო სკოლა დაიხურა. ამჟამად გალში 30 სკოლა მოქმედებს, თუმცა გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად, აფხაზური რეჟიმი კიდევ 7 სკოლის გასაუქმებლად ემზადება, სააგენტო DFWatch.net-ს ინფორმაციით, ამის თაობაზე ოფიციალური გადაწყვეტილება ჯერ მიღებული არ არის, მაგრამ თუ გავითვალისწინებთ გასული წლის მიწურულს თავილონის სკოლის დახურვის პრეცედენტს, აფხაზური რეჟიმისგან ასეთი ნაბიჯების გადადგმა გამორიცხული არ არის. “ეს ფაქტობრივად ისედაც დაცლილი სოფლების სულ მთლად დაცლას ნიშნავს,“ – უთხრა DFWatch-ს გალის ერთ-ერთი სკოლის მასწავლებელმა.

დღეისათვის მთლიანობაში გალის რაიონის ტერიტორიაზე 30 სკოლაა, სადაც 4315 მოსწავლე სწავლობს.

საუბარია, ასევე, გალის რაიონში ქართველი სკოლის დირექტორების აფხაზებით ჩანაცვლებაზეც. როგორც ადგილობრივები ამბობენ, პროცესი უკვე დაწყებულია. მიმდინარე წელს სოფელ ბარლების ეთნიკურად ქართველი სკოლის დირექტორი გაანთავისუფლეს და მის ნაცვლად აფხაზი ეროვნების პედაგოგი დანიშნეს. ადგილობრივი პედაგოგების თქმით, აქტიურად განიხილება სხვა შედარებით მაღალკონტიგენტიანი სკოლების დირექტორების

განთავისუფლების საკითხიც, რასაც აფხაზეთის განათლების სამინისტროს რესურსცენტრშიც ადასტურებენ.

გალის რაიონში მოქმედ სკოლებში ქართული ენის ღვევისა და მისი მოხმარების არეალის თითქმის ნულამდე დაყვანის პროცესი ყოველდღიურად გრძელდება და ამის თვალსაჩინო მაგალითია მ.წ. მაისის დასასრულს სასწავლო პროცესის დასრულებასთან დაკავშირებით გალის სკოლებში გამართული საზეიმო ღონისძიებები, რომლებიც მხოლოდ რუსულ ენაზე ტარდებოდა და ქართველ ბავშვებს საშუალება არ ჰქონდათ ქართულ ენაზე ლექსი წაეკითხათ ან ემღერათ, რადგან ეს მათ ეკრძალებათ. **Livepress, 25.05.18**

გალის რაიონის ე.წ. ადმინისტრაციის უფროსი ცდილობს მაქსიმალურად გააკონტროლოს გალის რაიონის სკოლები. ის სკოლების დირექტორებისგან მოითხოვს მასთან შეათანხმონ ყველა ის პროექტი, რომელსაც ისინი საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციებთან ერთად ახორციელებენ, - ამის შესახებ მან გამოცემა „აფხაზია-ინფორმს“ განუცხადა.

„გალის რაიონის სკოლის დირექტორებთან თათბირზე ვისაუბრე, რომ სკოლაში მიმდინარე პროექტებზე ინფორმირებული უნდა იყოს არა მხოლოდ განათლების სამინისტრო, არამედ ადმინისტრაციაც. ცოტა ხნის წინ, ტყვარჩელის ერთ-ერთ სკოლაში იმყოფებოდნენ მოსწავლეები გალიდან, მათ მეგრულ ენაზე იმღერეს, რამაც სკანდალი გამოიწვია. მომხდარის შესახებ არცერთმა არასამთავრობო ორგანიზაციამ არ აიღო პასუხისმგებლობა და ყველაფერი ჩვენ დაგვბრალდა“, - აღნიშნა თემურ ნადარაიამ.

მან გამოცემას, ასევე განუცხადა, რომ უარი უთხრა დანიის ლტოლვილთა საბჭოს საბავშვო ბანაკების მოწყობაზე.

„ეს პროექტი ითვალისწინებდა, ასევე, ფილმის გადაღებას ბავშვების უფლებებზე, ცხოვრებისეული მოვლენების მიმართ მათ დამოკიდებულებაზე, მიმაჩნია, რომ თუ პროექტი იდეოლოგიურ ნაწილს შეიცავს, ის აუცილებლად უნდა შეთანხმდეს ჩვენთან, თორემ გალელი ბავშვების მონაწილეობით ფილმი სადმე რომ გავიდეს, ამის შესახებ ჩვენ ვერაფერს ვერ გავიგებთ“, - თქვა ნადარაიამ. **Livepress, 20.06.18**

ჩვენს მიერ ზემოთ მოყვანილი ფაქტი იმაზე მიუთითებს, რომ აფხაზური ხელისუფლების წარმომადგენელს გაცნობიერებული აქვს, რომ ის რაც ხდება გალის სკოლებსა და, ზოგადად, ოკუპირებულ აფხაზეთში, დაუშვებელია და არ შეესაბამება ადამიანის საყოველთაოდ აღიარებულ უფლებებს. სწორედ ამიტომ არ სურს მას საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლების დაშვება გალის სკოლებში, რათა უცხოელმა ექსპერტებმა თავიანთ ანგარიშებსა და მოხსენებებში არ ასახონ ის აუტანელი ვითარება, რომელშიც დღეისათვის უხდება ცხოვრება გალის მოსახლეობას, მათ შორის, მოსწავლეებს, რომელთა უფლებები მშობლიურ ენაზე სწავლასთან დაკავშირებით აშკარად ირღვევა.

4. უძრავი ქონების საკითხი

ოკუპირებულ აფხაზეთში პერიოდულად ცხარე დებატები მიმდინარეობს უძრავი ქონების საკითხზე. რუსეთი მოითხოვს აფხაზეთში ე.წ. ხელისუფლებამ დააჩქაროს კანონის მიღება, რომელიც რუსეთის მოქალაქეებს აფხაზეთში უძრავი ქონების შესყიდვის უფლებას მისცემს.

აფხაზური ე.წ. ხელისუფლებისა და საზოგადოების ნაწილი კი მიიჩნევს, რომ ამ კანონის დაჩქარებული მიღება აფხაზეთს კარგს არაფერს მოუტანს, პირიქით, კანონის მიღება გამოიწვევს

ათხაზეთში დემოგრაფიული სურათის შეცვლას-გალატაკებული მოსახლეობა ყველაფერს გაყიდის უცხოელებზე და საბოლოოდ ათხაზებს მთებში გახიზვნი მოუწევთ, მათ ადგილს კი სხვები დაიკავენ. მეორე ნაწილი კი თვლის, რომ უძრავი ქონების გაყიდვა არარეგალურად მაინც ხდება, ამიტომ საჭიროა მისი კანონის ფარგლებში მოქცევა, რათა სახელმწიფო ბიუჯეტში ამ ქონების გაყიდვიდან ფული შევიდეს.

სწორედ მეორე ნაწილს მიეკუთვნება ქ. სოხუმის ე.წ. საკრებულოს თავმჯდომარე კონსტანტინე ფილია, რომელმაც მ.წ. 26 აპრილს საკმაოდ თამამი განცხადება გააკეთა უძრავი ქონების გაყიდვასთან დაკავშირებით. კერძოდ, მან რადიო „სპუტნიკის“ ეთერში განაცხადა, რომ ის მხარს უჭერს ათხაზეთის დედაქალაქში საცხოვრებელი ბინების უცხო ქვეყნის მოქალაქეებზე გაყიდვას, რადგან ეს ეკონომიკის გამოცოცხლებას ხელს შეუწყობს.

„ჩემი და რიგი ჩემი კოლეგების ინიციატივა იყო, რომ ადგილობრივი თვითმმართველობა საცხოვრებელი ბინების ბრუნვაში მონაწილეობდეს. ეს კარგი პერსპექტივაა. კარგი იქნება საცხოვრებელი ბინები აშენდეს იმ რაიონებში, რომლებიც განვითარებული არ არის. მაგალითად ჭანბას ქუჩაზე, შუქურას რაიონში არსებობს მიწის ნაკვეთები. მთავარია, მშენებლობის ნებართვა იყოს.“ - აღნიშნა ფილიამ.

ცხადია, სოხუმში უცხო ქვეყნის მოქალაქეებზე ბინების გაყიდვის იდეა მხოლოდ ერთი კაცის ნააზრევი არ არის. ამ წინადადების უკან იგულისხმება ის ჯგუფი, რომელიც დაინტერესებულია საცხოვრებელი ბინების აშენებითა და სარფიანად გაყიდვით, ამასთან, ე.წ. საკრებულოს თავმჯდომარე ხაზს უსვამს, რომ ბინები უნდა გაიყიდოს მხოლოდ იმ ქვეყნების მოქალაქეებზე, რომლებმაც „ათხაზეთის დამოუკიდებლობა“ აღიარეს.

ამ პროექტის განხორციელება, საეჭვოა მალე მოხდეს, მაგრამ თუ საცხოვრებელი ბინები შუქურას რაიონსა და ჭანბას ქუჩაზე მართლაც აშენდა და უცხო ქვეყნის მოქალაქეებს მათი შეძენის უფლება მიეცათ, ბუნებრივია, რუსეთი მათ შორის ყველაზე აქტიური მყიდველი იქნება.

ამავე პერიოდში ათხაზეთში სააგენტოებმა ინფორმაცია გაავრცელეს იმის თაობაზე, რომ გალის, ოჩამჩირის და გაგრის რაიონებში თურქეთიდან, იორდანიიდან და სირიიდან ჩასული რეპატრიანტების ჩასახლება იგეგმება. რადგან „საზღვრისპირა“ ტერიტორიებზე უცხო ქვეყნის მოქალაქეები კი არ უნდა ცხოვრობდნენ, არამედ ათხაზეთი. ამის შესახებ ათხაზეთ მედიას ოკუპირებული ათხაზეთის ე.წ. რეპატრიაციის მინისტრმა ბესლან დბარმა განუცხადა.

მისი თქმით, იორდანიაში ათხაზეთი დიასპორის 130 წარმომადგენელს ისტორიულ სამშობლოში დაბრუნება სურს. „ისინი დაახლოებით 35-დან 50-მდე წლისანი არიან, მათი მშობლები კი იქ რჩებიან ასაკის გამო. ადამიანები, რომელთაც ისტორიულ სამშობლოში დაბრუნება სურთ, რეპატრიაციის ფონდიდან დახმარებას არ ითხოვენ“, - ხაზი გაუსვა დბარმა.

ე.წ. რეპატრიაციის მინისტრი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ათხაზეთში რაბრუნებული რეპატრიანტების განსახლება მოხდება გაგრის, გალის და ოჩამჩირის რაიონებში და ამ პროცესში „სამინისტროც“ აქტიურად ჩაერთვება.

„გალი და გაგრა – ეს ჩვენი რესპუბლიკის “კარიბჭეა”. როგორც საზღვრისპირა გაგრის რაიონში, გალშიც ძირითადად სხვა ეროვნების წარმომადგენლები ცხოვრობენ. იქ კი ეთნიკურად ათხაზეთი უნდა ცხოვრობდნენ, რომლებიც რესპუბლიკაში მოსულ ადამიანებს ეტყვიან “კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება”, – განაცხადა დბარმა.

ე.წ. რეპატრიაციის მინისტრი გალშიც ჩავიდა და რაიონის ე.წ. ადმინისტრაციის ხელმძღვანელთან თემურ ნადარაიასთან შეხვედრაზე იორდანიელი, თურქი და სირიელი რეპატრიანტების ჩასახლების საკითხზე ისაუბრა. მართალია, კონკრეტული თარიღები არ დასახელებულა, თუმცა მოგვიანებით დბარმა რუსულ გამოცემასთან საუბარში თქვა, რომ უკვე ზაფხულის ბოლომდე გადანყდება იორდანიიდან ჩამოსული დიასპორის წარმომადგენლების საცხოვრებლებით უზრუნველყოფის საკითხი.

რეპატრიაციის ე.წ. სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარე ერკან კუტარბა კი აღნიშნავს, რომ მათი მონაცემებით, უცხოეთში მცხოვრებმა 11 ათასამდე თანამემამულემ აფხაზეთის მოქალაქეობა უკვე მიიღო, 4 500-ზე მეტი რეპატრიანტი კი აფხაზეთში მუდმივ საცხოვრებლად დაბრუნდა.

„სამშობლოში დაბრუნებულ რეპატრიანტთა რაოდენობა ოჩამჩირეში მცხოვრები მოსახლეობის რაოდენობაზე მეტია. აფხაზეთში საცხოვრებლად უკვე 4,5 ათასზე მეტი ადამიანი დაბრუნდა. რეპატრიანტებში შობადობის მაჩვენებელი უფრო მაღალია, ვიდრე ადგილობრივ აფხაზებში. მათ ოჯახებში სამიდან ხუთამდე ბავშვია, “- ამბობს რეპატრიაციის ე.წ. სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარე. **DFeatch, 14.06.18**

ამავე პერიოდში აფხაზეთის ე.წ. რეპატრიაციის სამინისტროს წარმომადგენლებმა ოჩამჩირის რაიონის ადმინისტრაციის წარმომადგენლებთან განიხილეს „უცხოეთში მცხოვრები თანამემამულეების“ დაბრუნების პერსპექტივები.

რაიონის ე.წ. ადმინისტრაციის ხელმძღვანელმა ხრიპს ჯოჰუამ ხაზი გაუსვა, რომ „ოჩამჩირის რაიონის მოსახლეობა ყოველმხრივ უჭერს მხარს თანამემამულეთა სამშობლოში დაბრუნებას. ჩვენ მზად ვართ აქტიურად შევუწყოთ ხელი რეპატრიაციის სამინისტროს ყველა ინიციატივას“- თქვა ჯოჰუამ.

ე.წ. რეპატრიაციის მინისტრმა ბესლან დბარმა ხაზი გაუსვა, რომ რეპატრიაცია წარმოადგენს ყველაზე რთული საკითხის, დემოგრაფიული სიტუაციის გადანყვეტის ერთ ერთ გზას. „ ბოლო ხანებში თურქეთში მცხოვრებ ჩვენს დიასპორაში დიდი ინტერესი გაჩნდა აფხაზეთში დაბრუნების მიმართ. სამინისტროში შემოვიდა დიდი რაოდენობის განაცხადებები, სადაც ადამიანები აფხაზეთში მუდმივ საცხოვრებლად დაბრუნების მზადყოფნას გამოხატავენ“- განაცხადა მან.

ბესლან დბარი დაინტერესდა ოჩამჩირის რაიონში რეპატრიანტების განსახლების შესაძლებლობით. „ჩვენი მიზანია უფასო საცხოვრებელი ადგილის მოძიება რეპატრიანტებისთვის. როგორც ცნობილია, რაიონის სოფლებში ბევრი ცარიელი სახლი და გამოუყენებელი მიწის ნაკვეთია, სადაც შეიძლება აფხაზეთში დაბრუნებული ჩვენი თანამემამულეების განსახლება. ამ პროცესის განვითარება ხელს შეუწყობს დემოგრაფიული სიტუაციის გაუმჯობესებას. ჩვენ სხვა გზა არა გვაქვს“- ხაზი გაუსვა დბარმა.

თავისი მხრივ, ოჩამჩირის რაიონის ე.წ. ადმინისტრაციის უფროსმა ხრიპს ჯოჰუამ აღნიშნა, რომ „ოჩამჩირის რაიონში 14 დაცარიელებული სოფელია, ადრე იქ ქართველები ცხოვრობდნენ. ქალაქ ოჩამჩირეში, მე-6 რაიონში 2 მრავალსართულიანი სახლია. ერთ ერთ მათგანში საცხოვრებლად გამოსადეგი 20 ბინაა, მეორე სახლში კი-78. ჩვენ მზად ვართ ეს სახლები რეპატრიაციის სამინისტროს ბალანსზე გადავიტანოთ“. მისი თქმით, რეპატრიანტების ჩასახლება შესაძლებელია ოჩამჩირის რაიონის სოფელ აჩიგვარაშიც (ადრე ვალის რაიონის სოფელი). „საერთაშორისო ორგანიზაციების დახმარებით იქ სკოლები შენდება, სადაც შეიძლება 170-მა ბავშვმა ისწავლოს. ხოლო ყოფილი საბჭოთა მეურნეობის გამგეობის შენობაში, რემონტის

ჩატარების შემდეგ, 100 ოჯახის ჩასახლება არის შესაძლებელი. არის ასევე, უამრავი ცარიელი მიწის ნაკვეთი, ისინიც შეიძლება გაუნაწილდეთ ჩამოსულებს. რაც შეეხება სამუშაო ადგილებს, რაიონში 2 სათბურია, სადაც თურქეთიდან ჩამოსული რეპატრიანტები მუშაობენ. აქ 10 ოჯახის დასაქმება შეიძლება. ასევე, ქალაქში არის სკოლა-ინტერნატი, სადაც ბავშვები განთავსდებიან“,- აღნიშნა ოჩამჩირის ე.წ. ადმინისტრაციის უფროსმა.

რეპატრიანტთა პრობლემების კომპლექსური გადაწყვეტის მიზნით, ჯოპუამ წამოაყენა წინადადება, რომ რაიონულ ადმინისტრაციასთან შეიქმნას შესაბამისი თანამდებობა რეპატრიანტებთან მუშაობის მიმართულებით, რომელიც ე.წ. რაიონის ხელმძღვანელს და რეპატრიაციის სამინისტროს დაექვემდებარება.

ოჩამჩირის რაიონის ე.წ. უხუცესთა საბჭოს თავმჯდომარემ აპოლონ დუმავამ რეპატრიანტების დაბრუნებას „აფხაზი ხალხის ხსნა“ უწოდა. მან აღნიშნა, რომ დემოგრაფიის გასაუმჯობესებლად საჭიროა ერთ ოჯახში 2-ზე მეტი ბავშვი დაიბადოს. მაგრამ აფხაზეთში ბევრია დაუქორწინებელი ადამიანი, რაც ცუდად აისახება „ქვეყნის“ დემოგრაფიულ საიტუაციაზე. „ყველაფერი უნდა გავაკეთოთ ჩვენი თანამემამულეების აფხაზეთში დასაბრუნებლად და დასამკვიდრებლად“,- განაცხადა ე.წ. უხუცესთა საბჭოს თავმჯდომარემ. *Apsnyprress, 22.06.18*

ზემოთ აღნიშნულის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, აფხაზურ ე.წ. ხელისუფლებას გადაწყვეტილი აქვს აღმოსავლეთ აფხაზეთის „დეპრესიული“ რაიონების „გამოცოცხლება“ იძულებით განდევნილი ქართველების სახლებში რეპატრიანტების ჩასახლების ხარჯზე. ამით სეპარატისტული რეჟიმი ერთდროულად ორი კურდღლის დაჭერაზე ფიქრობს: ერთი მხრივ, ეთნიკურად ქართული მოსახლეობის სახლებისთვის „კანონიერი“ და მისთვის მისაღები მფლობელების გაჩენას და მეორეც, რეპატრიანტების ჩამოსახლებით დემოგრაფიული სიტუაციის ხელოვნურად გაჯანსაღებას.

5. კულტურული მემკვიდრეობა

ბოლო ხანებში ოკუპირებულ აფხაზეთში აქტუალური გახდა კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაცვის საკითხი, იმდენად რამდენადაც სეპარატისტული ხელისუფლების წარმომადგენლები თვლიან, რომ კულტურული მემკვიდრეობა არის ის სფერო, რომლის მეშვეობითაც აფხაზ ხალხს საკუთარი იდენტობის დადასტურება და ცნობადობის ამაღლება შეუძლია.

ამასთან, აფხაზები მიიჩნევენ, რომ აფხაზეთის ტერიტორიაზე არსებული კულტურის ძეგლები მხოლოდ მათი საკუთრებაა და მათ აშენებასა და შექმნაში ქართველ ერს არავითარი წვლილი არ მიუძღვის. ამას მოწმობს მათ მიერ ვაკეთებული განცხადებები და გამონათქვამები.

ქართულმა მხარემ აფხაზური ე.წ. ხელისუფლების წარმომადგენლებს არაერთხელ შესთავაზა დახმარება აფხაზეთის ტერიტორიაზე არსებული კულტურის ძეგლების- ეკლესიებისა და ტაძრების რესტავრაციაში, მაგრამ აფხაზურმა მხარემ ამასთან დაკავშირებით უარი განაცხადა. აფხაზური ე.წ. კულტურის სამინისტრო ძეგლების რესტავრაციას მხოლოდ რუსეთიდან ჩამოყვანილ სპეციალისტებს ანდობს, სწორედ მათ, რომელთა „დახმარებითაც“ წაიშალა ფრესკები და ლაპიდარული წარწერები არაერთ ტაძარზე. კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების გადაკეთება-გადმოკეთებისა და მათი კედლებიდან ქართული კვალის წაშლის პროცესი დღემდე გრძელდება, რაც ამ ძეგლების ავთენტურობის დაკარგვას იწვევს.

ამ ბოლო ხანებში ასეთი საფრთხე დაემუქრა ანაკოფიის უძველეს ციხეს, რომლის შერემონტება-რესტავრაციას აფხაზური მხარე რუსი სპეციალისტების დახმარებით აპირებს.

მ.წ. აპრილის თვეში აფხაზეთის ე.წ. კულტურისა და ისტორიულ-კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სამინისტროს სამეცნიერო-მეთოდური საბჭოს გაფართოებულ სხდომაზე ანაკოფიის ციხის კარიბჭის რესტავრაციის ესკიზური პროექტი განიხილეს.

ე.წ. მინისტრის მოადგილემ ბატალ კობახიამ ხაზი გაუსვა, რომ ეს რესტავრაციის საბოლოო პროექტი არ არის.

„ამიტომაც მე მინდა, რომ თქვენ უფრო მეტად შეჩერდეთ კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტის შენარჩუნების საკითხზე- რესტავრაცია თუ კონსერვაცია? მნიშვნელოვანია, რომ თქვენი მოსაზრებები გამოთქვათ. ეს დიდი პროექტია, უნიკალური თავისი გლობალურობით და ის პრეცედენტი იქნება რესპუბლიკის კულტურული მემკვიდრეობის სხვა ძეგლებისთვის“, - აღნიშნა კობახიამ.

ნაკრძალის დირექტორმა, რესტავრაციის ინიციატორმა ალხას არგუნმა განაცხადა, რომ მთავარ ამოცანას შეადგენს ობიექტის დაცვა და პირველივე შესაძლებლობისთანავე მისი აღდგენა და რესტავრაცია.

„ჯერ კიდევ 2002 წელს განხორცილდა ციტადელის აღმოსავლეთის კოშკის - ანაკოფიის ციხის მთავარი ობიექტის, რესტავრაცია. ახალი ათონის მღვიმემ საკუთარ თავზე აიღო საჭირო დანახარჯების ნაწილი და კოშკი აღადგინეს. ეს ჩემთვის რესტავრაციის პირველი გამოცდილება იყო, ხოლო 2014 წელს არქეოლოგიური კომისიის მხარდაჭერით დაიწყო ციხე-სიმაგრის კარიბჭის მიდამოებში არქეოლოგიური გათხრები. ამჟამად ციხე ჩვენს თვალწინ ინგრევა. ჩვენ იძულებული ვართ ვიბრძოლოთ ანაკოფიის ციხის მთავარი ობიექტების გადასარჩენად, რადგანაც ყველაფრის მონესრიგების ძალა არ შეგვწევს. ჩვენი აზრით, ანაკოფიის ციხის შესასვლელი და მისი მრგვალი კოშკი წარმოადგენს უნიკალურ საფორტიფიკაციო ნაგებობას არა მხოლოდ აფხაზეთის, არამედ მსოფლიო არქიტექტურისათვის“, - ხაზი გაუსვა არგუნმა.

მისი თქმით, ციხე-სიმაგრის რესტავრაციის პროექტის ავტორია, არქიტექტურის დოქტორი, პროფესორი, დონის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის არქიტექტურის ფაკულტეტის დეკანი, სამხრეთ სამეცნიერო სარესტავრაციო ცენტრის დირექტორი ვიქტორია პიშულინა, რომელმაც აღნიშნა, რომ რესტავრაციის პროექტში შედის 4 ობიექტი-კედელი, რომელიც მიემართება მეორე კოშკისკენ, კარიბჭის კოშკი, შესასვლელი კვანძი და შიდა ეზოს კედელი.

მისი თქმით დასავლეთ ევროპაში საფორტიფიკაციო ნაგებობების რესტავრაციის წინ იყენებენ გამჭოლი რესტავრაციის მეთოდს. ტურიზმის განვითარებისათვის გაცილებით საინტერესოა იმის ნახვა, თუ როგორ იქნა აღდგენილი ობიექტი, ვიდრე მისი კონსერვაცია, რაც არ იძლევა ობიექტის დიდი ხნით შენარჩუნების საშუალებას.

ბატალ კობახია დაინტერესდა, მსგავსი მასშტაბური რესტავრაციის შემდეგ ობიექტისთვის რამდენად შესაძლებელია იუნესკოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების სიაში მოხვედრა.

„ხომ არ დაირღვევა რესტავრაციის პროცესში ობიექტის ისტორიული, არქიტექტურული ავთენტურობა, რაც იუნესკოს კულტურული მემკვიდრეობის სიაში ამ თუ იმ ობიექტის მოხვედრის ერთ ერთი პირობაა? ანაკოფიის ციხე ერთ-ერთია აფხაზეთში არსებული იმ ხუთი-ექვსი ობიექტიდან, რომელსაც შეუძლია იუნესკოს კულტურული მემკვიდრეობის სიაში ჩართვის პრეტენდენტი იყოს. ლიხნის ტაძარი, სამწუხაროდ, იუნესკოს ექსპერტთა დასკვნით, უკვე ვერ

მოხვდება ამ სიაში, რადგანაც ტაძრის შიგნით ააშენეს ნაგებობები, რომლებმაც მთლიანად დაარღვიეს მისი ავთენტურობა. ვენეციის ქარტიაში აღნიშნულია, რომ ყველგან, სადაც რესტავრაცია იწყება, მთავრდება ობიექტის ავთენტურობა“, - აღნიშნა კობახიამ.

სხდომის მონაწილე სამეცნიერო-მეთოდური საბჭოს 14 წევრიდან 9-მ, ხმა მისცა ანაკოფიის ციხე-სიმაგრის რესტავრაციის ესკიზურ პროექტს და მხარი დაუჭირა სამუშაოების ჩატარების აუცილებლობას. ორმა - ე.წ. კულტურის მინისტრმა ელვირა არსალიამ და მისმა მოადგილემ ბატალ კობახიამ პროექტის წინააღმდეგ მისცეს ხმა.

როგორც აღხას არგუნმა განმარტა, ციხე-სიმაგრის რესტავრაცია წინასწარი გათვლებით 50 მლნ რუბლი დაჯდება. ანაკოფიის ციხის ნაკრძალის დირექტორის რწმენით, ობიექტის ახლანდელ მდგომარეობაში დატოვება არ შეიძლება, რადგანაც ისტორიული ძეგლი დღითიდღე ნადგურდება. (Sputnik Abkhazia, 30.03.18)

როგორც ზემოთ ვნახეთ, აფხაზები თავად აღიარებენ, რომ რუსების მიერ ჩატარებული „რესტავრაციის„ შედეგად ლიხნის ციხემ ავთენტურობა დაკარგა და აქედან გამომდინარე, ის შეტანილი ვერ იქნება იუნესკოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა სიაში, რაც შეეხება ანაკოფიის ციხეს, თუ აფხაზური ე.წ. კულტურის სამინისტროს წარმომადგენლებმა მისი რესტავრირება რუს არქიტექტორს, ვინმე პიშულინას დაანებეს, მასაც ისეთივე ბედი ეწევა, როგორც ლიხნის, ილორის და სხვა ტაძრებს, რადგანაც რუსი არქიტექტორი მიიჩნევს, რომ უმთავრესია არა ძეგლის ავთენტურობის შენარჩუნება, არამედ მისი ტურისტული მიმზიდველობის წარმოჩენა, რაც საბოლოო ჯამში კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტს დააზიანებს.

გამოყენებული წყაროები

1. Apsnypress.info
2. Abkhazia inform
3. sputnik Abkhazia
4. apsny.ru
5. Abaza-TV
6. Apsua.tb.ru
7. Abkhaz-auto.ru
8. Ekhokavkaza.com
9. kavkaz- uz.el.eu
10. Aiaaira.com
11. Rosbalt.ru
12. Ria.ru
13. Apsny life.ru
14. Gazeta.ru
15. lenta .ru
16. kavpolit.ru
17. tass. ru.
23. Ipn.ge
24. Ghn.ge

25. Pia.ge
26. Medianews.ge
27. Axali ambebi.ge
28. Radiotavisufleba.ge
32. Accent.com.ge
33. Civill.ge
34. Livepress.ge

**აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის აპარატის
პოლიტიკური ანალიზისა და კვლევების სამმართველო**